

ROMANUL OPTZECIST ÎN CĂUTARE ȘI AFIRMARE

Cum bine se știe, scriitorii optzeciști au fost prima generație care și-a asumat conștient și programatic procedeele postmoderniste. Au avut un rol esențial în cel puțin câteva direcții: impunerea textualismului în stil Tel Quel, cu tot ce presupune acesta, și returnul intimității, dar al unei intimități fără legătură cu cea a interbelicilor, ci una textualizantă, a identificării corpului cu textul. Gheorghe Crăciun, capul teoretic al generației, consideră autenticitatea textuală metoda de lucru a optzeciștilor și procedeul care-i individualizează ca generație.

Romanul optzecist s-a învrednicit de exegeze importante, semnate de Carmen Mușat, Simona Sora, Mihaela Ursa, la care se alătură și studiul recent al Mariei Șleahțișchi, *Romanul generației '80. Construcție și reprezentare* (ediția a II-a, Ebook, 2015). Autoarea pornește

de la certitudinea că generația optzecistă reușește „sincronizarea deplină a literaturilor estice și central-europene cu direcțiile generale ale paradigmei occidentale”. Scriitorii vizați probează convingător acest fapt. Polonezul Andrzej Stasiuk, ucraineanul Iuri Andruhovîci și un rus, Andrei Makine, deși provin din spații culturale diferite, participă la constituirea unei paradigme comune a optzecismului. Traumele memoriei, debusulările tranziției, malformațiile conștiinței sociale posttotalitare etc., ilustrate de acești autori din spațiul ex-sovietic, sunt incluse în proiecte narative mizând pe ironie, ludic, carnavalesc și o arhitectonică palimpsestică, labirintică, sinusoidală.

Eul modernist, unitar și egal cu sine în orice situație este un mit înlăturat de optzeciști prin impunerea eului polifonic, descentrat, multiform, ca o confirmare a corporalității sale complexe, dar și ca o oglindă a lumii fragmentate în care trăiește. Scriitura corporalizată, autoscopică, autoreflexivă, intertextualizantă, fragmentaristă, teoretizarea senzorialului, accentul pe poetică etc. sunt achiziții optzeciste, care nu și-au pierdut nici acum rolul de omologare a literaturii române. De aceea, alegerea Mariei Șleahțișchi pentru palierul românesc al cercetării sunt, în mod firesc, scriitorii

corporalității și ai corporalizării textuale, Gheorghe Crăciun și Mircea Cărtărescu. *Pupa russa* este considerat pe bună dreptate romanul care a oferit literaturii române un personaj feminin de o autenticitate răscolitoare, viscerală (Leontina e un nume cu viscerele la vedere, cum semnala însuși autorul). Leontina reprezintă „o lume construită din percepții și senzații olfactive, tactile, gustative, din reflexele unei memorii a simțurilor”. Și, continuă autoarea, „anume percepția lumii prin simțuri, prin structura corporală a ființei umane, constituie marea noutate a romanului lui Gheorghe Crăciun”. La fel și personajul lui Cărtărescu, din *Travesti*, este un captiv în stihia propriei interiorități. Efortul maturului este, prin urmare, cel „de-a se înțelege pe sine, de a deconspira himera propriului labirint, de a evada din subconștient”.

Optzecismul literar este programatic orientat să elucideze relația sinelui cu ipostazele textuale ale acestuia. Eul empiric nu se mai disociază de cel auctorial. De aici puternica încărcătură autobiografică a textului și prezența masivă a autorului în scriitură. Între lumea textului și realitate, granițele se pierd cu desăvârșire. Tema cea mai frecventată a literaturii, iubirea (dintre două persoane), într-o existență viciată de livresc se textualizează, vizând relațiile dintre autor-text-cititor. Aceste realități narative autoarea le identifică în special la Mircea Cărtărescu și Em. Galaicu Păun.

Un merit deosebit al studiului Mariei Șlehtițchi este analiza contribuției basarabenilor la constituirea paradigmei generaționiste a optzeciștilor. Optzeciștii basarabeni sunt prima generație care intră firesc, pe ușa din față, în galeria literaturii de peste Prut. Autodidacți, fără pregătire literară în cadrul cenaclurilor, ei au experimentat totuși cu succes livrescul, experimentul textualist ironia și autoironia relativizantă și alte procedee postmoderniste. În viziunea Mariei Șlehtițchi, cel mai prolific optzecist basarabeian este Ghenadie Postloliachi, iar cel mai inventiv și original e Em. Galaicu Păun. Sunt supuse unui exercițiu hermeneutic riguros și romanele optzeciștilor Vasile Gârneț, Vitalie Ciobanu, Nicolae Popa, Anatol Moraru, Constantin Cheianu, Val Butnaru.

La toți autorii luați în colimator, autoarea studiului le analizează cu finețe și subtilitate arhitectonica romanelor, sistemul de personaje, registrele limbajului narativ, viziunea asupra lumii etc., acestea configurând o poetică generaționistă viguroasă estetic și reprezentativă ontologic, și care și-a găsit, în persoana Mariei Șlehtițchi, un exeget de referință.

Nina CORCINSCHI
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)